

RYCHLICKI BOROŃ MOTYL
Spółka Jawna
Adwokaci

30-017 KRAKÓW, UL. RACŁAWICKA 58, TEL: 12/630-97-55, FAX 12/630-97-65, grb@grb.pl

Kraków, dnia 11 lipca 2015 roku

Do
Trybunału Konstytucyjnego
al. Szucha 12a
00-918 Warszawa

Skarżący: **G** **Spółka Akcyjna**

reprezentowana przez pełnomocnika **adwokata Roberta Rychlickiego** z kancelarii Rychlicki Boroń Motyl sp. j., ul. Raclawicka 58, 30-017 Kraków

SKARGA KONSTYTUCYJNA

o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej art. 110 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku – Prawo o notariacie (Dz.U. 1991 nr 22 poz. 91, ze zm.) w zakresie, w jakim nie reguluje w sposób precyzyjny przesłanek rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni oraz w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia wydanego na podstawie art. 110 § 2 Prawa o notariacie postanowienia sądu okręgowego w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni

Działając imieniem Skarżącego, spółki **G** **S. A.**, na podstawie pełnomocnictwa załączonego do niniejszej skargi, niniejszym wnoszę o

stwierdzenie, że

- 1. art. 110 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku – Prawo o notariacie (Dz.U. 1991 nr 22 poz. 91, ze zm.) w zakresie, w jakim nie reguluje w sposób precyzyjny przesłanek rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej**
- 2. art. 110 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku – Prawo o notariacie (Dz.U. 1991 nr 22 poz. 91, ze zm.) w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia wydanego na podstawie art. 110 § 2 Prawa o notariacie postanowienia sądu okręgowego w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.**

UZASADNIENIE

I. Stan faktyczny sprawy

Przed Sądem Okręgowym w K , Wydział Cywilny, toczyło się pod sygnaturą akt postępowanie z wniosku spółki W spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w W w sprawie o zobowiązanie notariusza B O do wydania wypisu aktu notarialnego osobie, która nie była stroną tego aktu ani osobą, dla której w tym akcie zastrzeżono prawo otrzymania wypisu, ani też następcą prawnym tych osób.

Dowód: - zawiadomienie z dnia stycznia 2016 roku i odpis wniosku z dnia grudnia 2015 roku.

W toku postępowania Skarżący występował jako uczestnik postępowania, będący jedyną stroną aktu notarialnego, o wydanie odpisu którego wnioskuje spółka W sp. z o.o. sp. k. Skarżący złożył odpowiedź na wniosek o nakazanie notariuszowi wydania wypisu aktu notarialnego, a także był reprezentowany na rozprawie w dniu kwietnia 2016 roku, na której przedstawiono jego stanowisko w sprawie.

W dniu kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w K , zamknął rozprawę i wydał postanowienie uwzględniające wniosek spółki W sp. z o.o. sp. k. i nakazujący notariuszowi B O z kancelarii notarialnej w K do wydania tej spółce wypisu aktu notarialnego z dnia września 2012 roku, Rep. , pomimo że spółka ta nie była stroną tego aktu, ani też osobą, dla której w samym akcie zastrzeżono prawo otrzymania wypisu, ani też następcą prawnym takich osób.

Dowód: - postanowienie Sądu Okręgowego z dnia kwietnia 2016 roku, sygn. akt

Pismem z dnia kwietnia 2016 roku Skarżący wniósł o sporządzenie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w K z dnia kwietnia 2016 roku, wydanego w sprawie , sporządzenie odpisu tego postanowienia wraz z uzasadnieniem i doręczenie go na adres pełnomocnika Skarżącego.

Dowód: - pismo z dnia kwietnia 2016 roku z potwierdzeniem wpłynięcia na dziennik podawczy Sądu Okręgowego w K

Postanowieniem z dnia kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w K odmówił sporządzenia uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w K z dnia kwietnia 2016 roku wydanego w sprawie . W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy w K powołał się na przepis będący przedmiotem niniejszej skargi, wskazując że „Zgodnie z przywołanym wcześniej art.110 § 2 ustawy Prawo o notariacie, za zgodą stron lub na podstawie prawomocnego postanowienia sądu wojewódzkiego, w którego okręgu znajduje się kancelaria notariusza, wypis aktu notarialnego może być wydany także innym osobom. Sąd orzeka w tym przedmiocie w trybie postępowania nieprocesowego, po wysłuchaniu stron aktu notarialnego, jeżeli stawia się na wezwanie. Postanowienie

sądu wojewódzkiego nie podlega zaskarżeniu. (...) Przywołane na wstępie postanowienie z mocy art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie nie podlega zaskarżeniu a zatem nie wymaga uzasadnienia.

Dowód: - postanowienie Sądu Okręgowego w K z dnia kwietnia 2016 roku, sygn. akt , wraz z uzasadnieniem.

II. Orzeczenie naruszające prawa konstytucyjne Skarżącego

Orzeczeniem naruszającym konstytucyjne prawa Skarżącego w zakresie, naruszenia zasady demokratycznego państwa prawa, prawa do sądu i pewności prawa, jest wspomniane wyżej postanowienie Sądu Okręgowego w K , Wydział Cywilny, z dnia kwietnia 2016 roku, sygn. akt , którym uwzględniono wniosek spółki W sp. z o.o. sp. k. o zobowiązanie notariusza B O do wydania tej spółce wypisu aktu notarialnego, którego stroną był wyłącznie Skarżący.

Orzeczeniem naruszającym konstytucyjne prawa Skarżącego w zakresie, naruszenia zasady demokratycznego państwa prawa, prawa do sądu i dwuinstancyjności postępowania sądowego, jest wspomniane wyżej postanowienie Sądu Okręgowego w K , Wydział Cywilny, z dnia kwietnia 2016 roku, sygn. akt , którym odmówiono sporządzenia uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w K z dnia kwietnia 2016 roku.

W uzasadnieniu drugiego z ww. postanowień Sądu Okręgowego w K wskazano, powołując się na kwestionowany przepis, że od postanowienia w przedmiocie zobowiązania notariusza do wydania wypisu aktu notarialnego osobie innej niż wskazana w art. 110 § 1 ustawy Prawo o notariacie nie przysługuje żaden środek zaskarżenia.

Skoro od ww. postanowienia Sądu Okręgowego w K z dnia kwietnia 2016 roku nie przysługuje środek zaskarżenia, a ustawa wręcz wyklucza dopuszczalność jego zaskarżenia, orzeczeniem tym w sposób ostateczny rozstrzygnięto o prawach Skarżącego w ww. postępowaniu.

III. Określenie przedmiotu kontroli

Przedmiotem kontroli postulowanej w niniejszej skardze konstytucyjnej jest art. 110 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku – Prawo o notariacie (Dz.U. 1991 nr 22 poz. 91, ze zm.) w zakresie, w jakim nie reguluje w sposób precyzyjny przesłanek rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni oraz w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia wydanego na podstawie art. 110 § 2 Prawa o notariacie postanowienia sądu okręgowego w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni.

Z mocy art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie:

„Za zgodą stron lub na podstawie prawomocnego postanowienia sądu wojewódzkiego, w którego okręgu znajduje się kancelaria notariusza, wypis aktu notarialnego może być wydany także innym osobom. Sąd orzeka w tym przedmiocie w trybie postępowania nieprocesowego, po wysłuchaniu stron aktu notarialnego, jeżeli

stawia się na wezwanie. Postanowienie sądu wojewódzkiego nie podlega zaskarżeniu.”

W chwili obecnej, z uwagi na zaistniałe zmiany w ustroju sądów powszechnych, stosownie do art. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.98.160.1064), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., przepis ten w zakresie ustalenia właściwości rzeczowej sądu odnosi się do sądów okręgowych, a nie wojewódzkich.

Przepis, w zakresie stanowiącym przedmiot kontroli na podstawie niniejszej skargi konstytucyjnej, przyznaje zatem sądom okręgowym właściwym miejscowo z uwagi na siedzibę kancelarii notariusza, kompetencję do zobowiązania notariusza, który sporządził akt notarialny, do wydania wypisu tego aktu osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni. Przepis ten nie określa jednocześnie żadnych przesłanek, które miałyby stanowić podstawę takiego orzeczenia, wskazując jedynie, że sąd orzeka w tym przedmiocie w trybie postępowania nieprocesowego, po wysłuchaniu stron aktu notarialnego, jeżeli stawia się na wezwanie. Wskazana regulacja wyłącza zarazem wyraźnie i całkowicie możliwość zaskarżenia postanowienia wydanego przez sąd okręgowy w tym przedmiocie. Jeżeli zatem sąd okręgowy orzeknie w przedmiocie zobowiązania notariusza do wydania wypisu aktu notarialnego osobie innej niż strona tego aktu, osoba, dla której w akcie zastrzeżono możliwość wydania wypisu lub ich następcy prawni, to orzeczenie takie jest z mocy ustawy prawomocne i ostateczne, a strony postępowania, w tym w szczególności strony aktu notarialnego, nie mają żadnej możliwości zaskarżenia błędnego i niekorzystnego dla nich orzeczenia.

IV. Uzasadnienie zarzutów niezgodności przedmiotu kontroli z konstytucyjnymi wolnościami i prawami

Art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie w zakresie, w jakim nie reguluje w sposób precyzyjny przesłanek rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia wydanego na podstawie art. 110 § 2 Prawa o notariacie postanowienia sądu okręgowego w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Podkreślić należy, że z mocy art. 78 Konstytucji RP każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.

Norma ta pozostaje w związku, w ramach wzorca kontroli konstytucyjnej postulowanego niniejszą skargą, z art. 176 ust. 1 Konstytucji ustanawiającym zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego, z art. 45 ust. 1 Konstytucji wyrażającym prawo do sądu, z art. 2 Konstytucji wyrażającym zasadę demokratycznego państwa prawnego, oraz z art. 31 ust. 1 Konstytucji określającym zakres, w którym konstytucyjne prawa i wolności mogą być ograniczane.

Wynikające z art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie ograniczenie prawa do zaskarżenia postanowienia wydanego w przedmiocie zobowiązania notariusza do

wydania wypisu aktu notarialnego osobie innej niż określona w art. 110 § 1 ustawy Prawo o notariacie, w sposób oczywisty narusza ww. normy konstytucyjne.

Jednocześnie jedną z fundamentalnych reguł zasady demokratycznego państwa prawa, wyrażonej w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jest pewność prawa, rozumiana w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jako pewien zespół cech przysługujących prawu, które zapewniają jednostce bezpieczeństwo prawne. Dzięki tym cechom prawa jednostka może podejmować decyzje o swoim postępowaniu w oparciu o pełną znajomość przesłanek działania organów państwowych oraz konsekwencji prawnych, jakie jej działania mogą pociągnąć za sobą. Jednostka winna mieć możliwość określenia zarówno konsekwencji poszczególnych zachowań i zdarzeń na gruncie obowiązującego w danym momencie stanu prawnego, jak też oczekiwać, że prawodawca nie zmieni ich w sposób arbitralny.

Brak określenia w art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie jakichkolwiek przesłanek czy kryteriów wydawania przez sądy okręgowe orzeczeń w przedmiocie zobowiązania notariusza do wydania wypisu aktu notarialnego osobie innej niż określona w art. 110 § 1 ustawy Prawo o notariacie prowadzi do sytuacji, w której jednostka nie jest w stanie przewidzieć, w jakich sytuacjach wypis aktu notarialnego, który może zawierać informacje wrażliwe dla danego podmiotu, których podmiot ten nie chce ujawniać nieoznaczonym osobom, a w przypadku osób fizycznych także podlegające ochronie dane osobowe, zostanie na podstawie niezaskarżalnego postanowienia sądu wydany osobie trzeciej, co w sposób oczywisty stanowi rażące naruszenie wskazanej normy konstytucyjnej.

a. naruszenie art. 78 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP

Wskazać należy w pierwszej kolejności, że sprawa w przedmiocie wydania innej osobie, niż osoby wskazane w art. 110 § 1 ustawy Prawo o notariacie, wypisu aktu notarialnego wskutek prawomocnego postanowienia sądu stanowi „sprawę” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, stąd orzekanie w tym przedmiocie **musi realizować wymogi wskazane w tym przepisie, w szczególności wymóg sprawiedliwego procesu**. Znaczenie pojęcia „sprawy” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Trybunał Konstytucyjny podkreślał w wielu swych orzeczeniach, wskazując, że *„respektując ową autonomiczność pojęcia «sprawy» w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, należy w konsekwencji zauważyć, że urzeczywistnienie konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu będzie obejmowało wszelkie sytuacje - bez względu na szczegółowe regulacje proceduralne, w których pojawia się konieczność rozstrzygnięcia o prawach danego podmiotu (w relacji do innych równorzędnych podmiotów lub w relacji do władzy publicznej), a jednocześnie natura danych stosunków prawnych wyklucza arbitralność rozstrzygnięcia o sytuacji prawnej podmiotu przez drugą stronę tego stosunku (z tych właśnie powodów wykluczone są w zasadzie z drogi sądowej spory na tle podległości służbowej)”* (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 maja 2000 r., sygn. akt K 21/99) oraz *„konstytucyjne pojęcie „sprawy” dotyczy nie tylko wąsko rozumianego postępowania głównego, lecz może obejmować inne postępowania, w których sąd rozstrzyga o prawach bądź obowiązkach danego podmiotu”* (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2015 roku, sygn. akt K 34/12).

Wspomniane wyżej wymogi orzekania na podstawie art. 110 § 2 Prawa o notariacie z uwzględnieniem treści art. 45 ust. 1 Konstytucji nie są w aktualnym stanie prawnym spełnione. Przepis ten nie umożliwia stronie aktu lub osobie, dla

której zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawnemu, zainicjowania kontroli wydania odpisu aktu osobie trzeciej, natomiast dopuszcza wydanie odpisu tego aktu w sposób w zasadzie dowolny (w braku określenia w przepisie jakichkolwiek przesłanek jego wydania) oraz bez jakiejkolwiek kontroli instancyjnej i wysłuchania argumentów strony aktu lub osoby, na rzecz której zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu w toku tej kontroli. Co więcej, podkreślić należy, że o przesłankach rozstrzygnięcia strona postępowania dowiadyuje się co najwyżej z ustnych motywów podawanych przez sąd orzekający, gdyż orzeczenie nie podlega uzasadnieniu. - Omawiane wyżej uregulowanie art. 110 § 2 Prawa o notariacie nie spełnia zatem podstawowych wymagań sprawiedliwości proceduralnej, cechując się dowolnością.

Jak wskazał Rzecznik Praw Obywatelskich w skierowanym do Ministra Sprawiedliwości piśmie z dnia 18 listopada 2015 roku, znak IV.511.319.2015.BB:

„rozstrzygając sprawę na tle art. 110 § 2 Prawa o notariacie sąd nie działa jako organ ochrony prawnej nadzorujący czynności notariusza (por. art. 83 Prawa o notariacie), ale rozstrzyga sprawę powierzoną jego kognicji. Sprawa ta służy „rozstrzygnięciu konfliktów indywidualnych” (por. wyrok w sprawie sygn. SK 46/08), skoro trafia do sądu w sytuacji braku zgody stron aktu notarialnego na wydanie wypisu aktu osobie trzeciej”.

Rozstrzygnięcie tego typu konfliktu w toku jednoinstancyjnego postępowania, nieuregulowanego co do przesłanek takiego rozstrzygnięcia, stanowi rażące naruszenia prawa do sądu. W konsekwencji, zaskarżalność postanowienia wydanego na podstawie art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie jest niezbędna z punktu widzenia zasady sprawiedliwego procesu i zapewnienia podmiotom stawającym do aktów notarialnych należytej ochrony swoich praw.

b. naruszenie art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP

Art. 176 ust. 1 Konstytucji wyraża zasadę dwuinstancyjności postępowania. Art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie wyłącza jednak obowiązywanie tej zasady w odniesieniu do orzekania w przedmiocie zobowiązania notariusza do wydania wypisu aktu notarialnego osobie innej niż określona w art. 110 § 1 ustawy Prawo o notariacie.

„Konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego zakłada w szczególności: a) dostęp do sądu drugiej instancji, a tym samym przyznanie stronom właściwych środków zaskarżenia, które uruchamiają rzeczywistą kontrolę rozstrzygnięć wydanych przez sąd pierwszej instancji; b) powierzenie rozpoznania sprawy w drugiej instancji - co do zasady - sądowi wyższego stopnia; c) odpowiednie ukształtowanie procedury przed sądem drugiej instancji, tak aby sąd ten mógł wszechstronnie zbadać rozpoznawaną sprawę i wydać rozstrzygnięcie merytoryczne” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 listopada 2011 r., sygn. akt SK 45/09).

W konsekwencji, przepisy proceduralne winny zapewnić stronom postępowania prowadzonego na podstawie art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie określony konstytucyjny standard zaskarżalności (art. 78 Konstytucji) i dwuinstancyjności (art. 176 ust. 1 Konstytucji). Ze względu na treść art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie standard ten nie jest oczywiście zapewniony, naruszając ww. przepisy Konstytucji. Orzeczenie w przedmiocie zobowiązania notariusza do wydania wypisu aktu notarialnego osobie innej niż określona w art. 110 § 1 ustawy Prawo o notariacie nie podlega więc weryfikacji przez sąd wyższej instancji, a ewentualne błędy popełnione przez sąd I instancji nie są w związku z tym

eliminowane, skutkując w tym zakresie całkowitą arbitralnością orzekania na podstawie art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie.

W wyroku z dnia 8 czerwca 2016 roku w sprawie P 62/14 Trybunał Konstytucyjny wskazał, powołując się na swoje orzecznictwo, że prawo do sądu wzmacnia gwarancja instancyjności jako proceduralna zasada postępowania sądowego i administracyjnego. W związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 konstytucji pozostaje zatem art. 176 ust. 1 konstytucji. Wyrażona przez ten przepis zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego jest jednym z istotnych elementów treści prawa do sądu. Ustrojodawca nie przewidział odstępstw od powyższej zasady. W związku z tym dopuszczalność ustanowienia wyjątków od zasady zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji, przewidziana w art. 78 konstytucji, nie dotyczy postępowań sądowych. Ta argumentacja przedstawiona przez Trybunał w niedawnym orzeczeniu każe podkreślić, że fakt naruszenia przez przepis art. 78 w zw. z art. 176 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przekłada się w sposób oczywisty na naruszenie art. 78 w zw. z art. 45 Konstytucji RP.

Na niezgodność kwestionowanego przepisu z Konstytucją RP w tym zakresie zwracał także dwukrotnie uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich w wystąpieniach kierowanych do Ministra Sprawiedliwości w 2013 i w 2015 roku: *„Kolejnym problemem, ujawniającym się na tle omawianej regulacji, jest okoliczność, że postępowanie w sprawie wydania wypisu aktu notarialnego jest postępowaniem jednoinstancyjnym: art. 110 § 2 Prawa o notariacie wyraźnie wyłącza możliwość zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Istnieją uzasadnione wątpliwości co do zgodności tej regulacji z normami konstytucyjnymi, które gwarantują rozpoznanie sprawy przez dwie instancje sądowe.”*

Dowód:

- pismo Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 września 2013 roku, RPO-734720-IV/13/BB;
- pismo Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 listopada 2015 roku, IV.511.319.2015.BB.

c. naruszenie art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP

Z mocy art. 31 ust. 3 Konstytucji, ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Zakaz naruszania istoty wolności i praw oraz warunek dokonania koniecznych ograniczeń wyznaczają nieprzekraczalne granice ingerencji w prawa i wolności człowieka (J. Skorupka, *Konstytucyjny i konwencyjny standard tymczasowego aresztowania, Państwo i Prawo* 7/2007, za: LEX).

Brak jest jakiegokolwiek uzasadnienia dla ograniczenia prawa którejkolwiek ze stron postępowania do zaskarżenia postanowienia wydanego na podstawie art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie, a więc przyjąć należy, że ograniczenie to nie jest ograniczeniem koniecznym. Jednocześnie przepisy ustawy Prawo o notariacie nie formułują żadnej innej zasady postępowania, która uzasadniałaby ograniczenie ochrony strony poprzez wyłączenie jej prawa do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie zobowiązania notariusza do wydania wypisu aktu notarialnego

osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni.

Z przytoczonych już w treści niniejszej skargi argumentów wynika, że postępowanie sądowe, także w zakresie sprawy incydentalnej w toku postępowania głównego, winno umożliwić stronie ochronę swoich praw poprzez możliwość zaskarżenia orzeczenia dotyczącego praw i wolności strony, w ramach konstytucyjnych standardów sprawiedliwości proceduralnej i dwuinstancyjności. Brak uzasadnienia dla odstąpienia od ww. ogólnych reguł w zakresie objętym niniejszą skargą, a zatem ograniczenie praw konstytucyjnych wskazane w art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie nie spełnia testu proporcjonalności i konieczności, wynikającego z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

d. naruszenie art. 78 w zw. z art. 45 w zw. z art. 2 ust. 1 Konstytucji RP

Nie sposób przyjąć, że w demokratycznym państwie prawa dopuszczalne jest wydawanie przez sądy orzeczeń o prawach i obowiązkach stron w sposób całkowicie arbitralny, bez jakichkolwiek jasno określonych kryteriów rozstrzygnięcia. W ocenie Skarżącego art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie narusza zasadę przyzwoitej legislacji, stanowiącą jeden ze składników zasady demokratycznego państwa prawa wyrażonej w art. 2 ust. 1 Konstytucji RP, z uwagi na fakt, że nie zawiera on jasnego, spójnego i niebudzącego wątpliwości uregulowania trybu postępowania sądowego i zasad odwoławczych, a także kryteriów merytorycznego rozstrzygnięcia w postępowaniu przed sądem I instancji. Jak wskazano, w art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie, ustawodawca ograniczył się do stwierdzenia, że *„Sąd orzeka w tym przedmiocie w trybie postępowania nieprocesowego, po wysłuchaniu stron aktu notarialnego, jeżeli stawia się na wezwanie.”* Tak sformułowany przepis nie spełnia wymogów stawianych przez art. 2 Konstytucji, skoro nie pozwala na stwierdzenie, czym kierować się będzie sąd przy wydawaniu rozstrzygnięcia, jakie okoliczności i argumenty może wziąć pod uwagę, i jakiego rozstrzygnięcia może potencjalnie oczekiwać strona, które przepisy o postępowaniu nieprocesowym znajdują zastosowanie do tego postępowania, oraz jakie są warunki do złożenia, uwzględnienia czy oddalenia wniosku inicjującego postępowanie, o którym mowa w art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie. Ustawodawca nie powołuje żadnych materialnoprawnych przesłanek rozstrzygnięcia, ani też do takich uregulowań nie odsyła, nie odwołuje się do żadnych kryteriów, jak np. „osoba zainteresowana”, „dostatecznie usprawiedliwiona potrzeba” czy „interes prawny”.

Nie sposób również zaakceptować sytuacji, w której sąd okręgowy rozstrzyga w sposób wiążący i merytorycznie (jak wskazano, w sposób dowolny) o udostępnieniu osobie trzeciej, niebędącej stroną aktu notarialnego, wypisu takiego aktu, mogącego zawierać dane osobowe, dane wrażliwe dla strony aktu czy dane o istotnej wartości gospodarczej, szeroko chronione na podstawie pozostałych przepisów ustawy Prawo o notariacie (w szczególności w zakresie regulacji tajemnicy notarialnej), a tak istotne rozstrzygnięcie jest podejmowane bez kontroli instancyjnej. Należy podkreślić, że w razie popełnienia przez sąd okręgowy błędu naruszającego prawa jednej ze stron postępowania nie istnieje obecnie możliwość naprawienia takiego uchybienia sądu. **Wobec treści art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie strona w istocie nigdy nie będzie miała możliwości przedstawienia wobec sądu II instancji argumentacji wskazującej na błędy popełnione przez sąd okręgowy, a w obrocie prawnym może pozostawać orzeczenie rażąco naruszające prawo, które jednak nigdy nie będzie mogło zostać zmienione czy uchylone.**

Utrzymanie w ustawie Prawo o notariacie art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie w obecnym brzmieniu stanowi zatem bezpodstawne ograniczenie praw konstytucyjnych, a stopień naruszenia tych praw pozwala na przyjęcie, że naruszona zostaje fundamentalna zasada demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji).

Na kwestie te zwracał także uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich we wspomnianych wyżej pismach: „*Wydaje się zatem, że przesłanki rozstrzygnięcia sądu na podstawie art. 110 § 2 Prawa o notariacie pozostają niepełne i niejednoznaczne: realizacja gwarancji przewidzianej przez art. 51 ust. 1 Konstytucji, a także gwarancji pewności prawa, wynikającej z art. 2 Konstytucji, wymaga wyraźnego określenia w ustawie przesłanek wydania wypisu aktu notarialnego.*”.

Dowód: - pismo Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 września 2013 roku, RPO-734720-IV/13/BB;
- pismo Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 listopada 2015 roku, IV.511.319.2015.BB.

V. Wskazanie naruszonych praw i wolności konstytucyjnych oraz sposobu ich naruszenia

Art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia wydanego na podstawie art. 110 § 2 Prawa o notariacie postanowienia sądu okręgowego w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni, oraz w zakresie, w jakim nie reguluje w sposób precyzyjny przesłanek rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie wydania wypisu aktu notarialnego osobom innym niż strony tego aktu lub osoby, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcy prawni, narusza konstytucyjne prawo do sądu.

Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego (np. wyrok z dnia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 marca 2009 r., sygn. akt SK 19/08) prawo do sądu obejmuje w szczególności:

- 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia postępowania przed sądem,
- 2) prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności,
- 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd w rozsądnym terminie,
- 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę.

Składnikami prawa do sądu jest więc prawo do zaskarżenia orzeczeń naruszających prawa i wolności strony, prawo do bycia wysłuchanym przez sąd, prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy, prawo do znajomości kryteriów rozstrzygnięcia. Prawa te wynikają z przepisów Konstytucji wskazanych jako wzorzec kontroli wskazany w niniejszej skardze. Tym samym naruszone zostaje prawo strony do obrony swoich praw, skoro ww. prawa zostają, w zakresie pozbawienia strony możliwości zaskarżenia błędnego orzeczenia naruszającego jej prawa i w zakresie niepewności kryteriów wydawania przez sąd rozstrzygnięcia, całkowicie wyłączone.

Do takiego naruszenia dochodzi poprzez wydanie postanowienia na podstawie art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie, którym notariusz sporządzający akt notarialny zostaje zobowiązany do wydania wypisu aktu osobie innej niż określona w art. 110 § 1 ustawy Prawo o notariacie, a postanowienie to jest wydawane przez sąd w sposób

całkowicie arbitralny, bo bez żadnych wynikających z ustawy kryteriów, a w dodatku z mocy art. 110 § 2 ustawy Prawo o notariacie niezaskarżalne. Niemożność zaskarżenia tego postanowienia skutkuje:

- niemożnością zainicjowania kontroli instancyjnej, a zatem ewentualne wady postanowienia wydanego przez Sąd I instancji nie zostają usunięte;
- wyłączeniem zasady dwuinstancyjności, a zatem orzeczenie sądu I instancji ma arbitralny charakter, staje się od razu prawomocne i jest ostateczne;
- brakiem jakichkolwiek wskazanych w ustawie kryteriów wydawania rozstrzygnięcia przez sąd okręgowy, a zatem orzeczenie sądu I instancji ma arbitralny charakter, strony nie znają kryteriów rozstrzygnięcia, a nawet gdyby podlegało zaskarżeniu, to brak byłoby jakiegokolwiek wzorca kontroli, który mógłby zastosować sąd II instancji;
- ograniczeniem prawa strony postępowania w sposób nieproporcjonalny i niekonieczny z punktu widzenia innych wartości konstytucyjnych;
- naruszeniem samej istoty demokratycznego państwa prawnego;
- a także możliwością wystąpienia niepożądanych skutków dla stron postępowania, tj. sytuacji, w której wbrew woli stron aktu notarialnego wypis tego aktu, który zawierać może dane osobowe, dane wrażliwe czy dane o istotnej wartości gospodarczej, wydawany jest osobie trzeciej na podstawie dowolnej decyzji sądu.

Za Skarżącego – pełnomocnik

Robert Rychlik / adwokat

Załączniki:

- pełnomocnictwo udzielone przez Skarżącego wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej;
- zawiadomienie z dnia stycznia 2016 roku i odpis wniosku z dnia grudnia 2015 roku;
- postanowienie Sądu Okręgowego z dnia kwietnia 2016 roku, sygn. akt
- pismo z dnia 18 kwietnia 2016 roku z potwierdzeniem wpłynięcia na dziennik podawczy Sądu Okręgowego w K
- postanowienie Sądu Okręgowego w K z dnia kwietnia 2016 roku, sygn. akt , wraz z uzasadnieniem;
- pismo Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 września 2013 roku, ;
- pismo Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 listopada 2015 roku, ;
- 4 odpisy skargi wraz z załącznikami.